

„Jak uczyć uczniów efektywnego uczenia się”

Ocenianie i jego cele

Jednym z integralnych elementów współczesnego kształcenia jest ocenianie, które często jest postrzegane jako zbędne i kłopotliwe. Jednak ma ono za zadanie wspierać ucznia i ten cel należy uświadomić sobie na początku procesu nauczania.

Dla nauczyciela profesjonalisty ważne jest zatem zadanie sobie pytań:

Co to jest ocenianie?

Po co oceniam?

Jakie ma to przynieść rezultaty?

Jak chcę to osiągnąć?

Dla porządku przypomnijmy, że **ocenianie jest to** ciągły, wieloetapowy proces oparty na systemie **ocen**, czyli symbolicznych znaków odzwierciedlających postępy uczniów w nauce. Ocena szkolna jest informacją o wyniku kształcenia wraz z komentarzem dotyczącym tego wyniku. Komentarz dotyczy zwykle: warunków uczenia się, sposobu uzyskania informacji o wyniku oraz poprawnej interpretacji wyniku, sposobu wykorzystania tej informacji w toku dalszego uczenia się.

Funkcje oceniania

1. Informacyjna, informuje ucznia, nauczyciela i rodzica między innymi o tym:
 - w jakim stopniu zostały przez ucznia opanowane dane umiejętności i wiadomości
 - czy nastąpił postęp czy regres w stosunku do stanu poprzedniego
 - czy i jakie występują u ucznia specjalne trudności w nauce lub specjalne uzdolnienia
2. Motywacyjna, funkcja ta dotyczy osoby ocenianej
 - uwzględnia wysiłek włożony przez ucznia w uzyskanie możliwie najwyższej oceny
 - stymuluje do podejmowania wysiłku i osiągania coraz wyższych ocen
 - pomaga uczniowi w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju

Ocenianie wewnątrzszkolne osiągnięć edukacyjnych ucznia jest wieloetapowe i polega na:

- rozpoznawaniu przez nauczycieli poziomu opanowania przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej i programów nauczania
- postępów w ich opanowaniu
- formułowaniu oceny.

Ocenianie w szkole

Te wyżej wymienione cechy odnoszą się w większości do doskonale w szkołach zaadaptowanego pomiaru dydaktycznego. Spełnia on istotną funkcję organizacyjną umożliwiającą określenie wartości pracy ucznia w odniesieniu do innych uczniów, pozwala na globalną analizę poziomu wiedzy i umiejętności uczniów, przyspiesza pracę nauczycieli, ułatwia planowanie i ewaluację metod pracy. Jednak stosowanie skali ocen 1-6 okazuje się nie w pełni odpowiadać założeniom, według których ocena ma nie tylko informować o poziomie wiedzy i umiejętnościach dziecka, ale też motywować do rozwoju i pracy nad sobą. Zazwyczaj nie wiadomo, kiedy uczeń otrzymał dobry stopień za postęp, a kiedy za to, w jakim stopniu spełnia kryteria określone przez nauczyciela. Ocenianie wyłącznie przy pomocy stopni ukierunkowuje uczniów na otrzymywanie stopni, a nie na uczenie się.

Ocenianie kształtujące

W ostatnich latach dużą popularność zdobywa odmienny system oceniania - ocenianie kształtujące tzw. OK. Jego kluczowe elementy to:

- kultura pracy w klasie zachęcająca do interakcji i wykorzystania narzędzi oceny,
- ustalenie celów uczenia się oraz śledzenie postępów w ich realizacji u poszczególnych uczniów,
- wykorzystanie różnych sposobów oceniania wiedzy uczniów,
- udzielanie informacji zwrotnej i dostosowanie nauczania do potrzeb uczniów,
- aktywne angażowanie uczniów w proces uczenia się,
- stosowanie różnorodnych metod nauczania w celu zaspokojenia zróżnicowanych potrzeb uczniów.

Działania te mają pomóc uczniom w procesie uczenia się. Uczeń będzie wiedział:

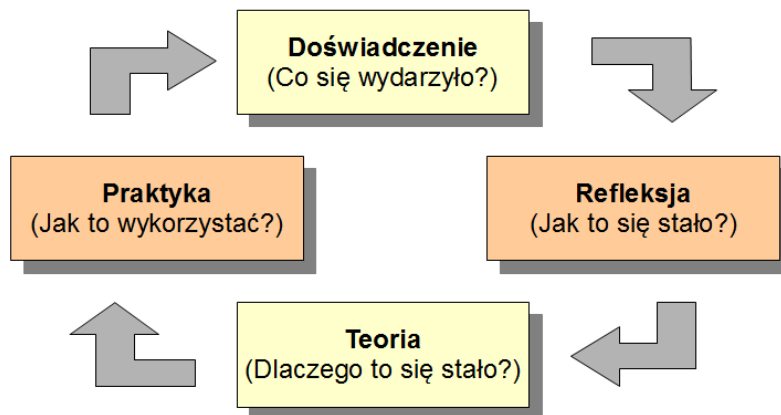
- czego ma się nauczyć (określanie celów w języku zrozumiałym dla ucznia),
- co będzie oceniane (podanie kryteriów w zrozumiałym dla ucznia języku),
- kiedy nauczyciel będzie sprawdzał (ocena podczas nauczania nie jest wskazana, bo to etap, kiedy dziecko może popełniać błędy),
- ile uczeń się nauczył (poznanie poziomu wiedzy i możliwości ucznia)

Prowadzi to do tego, że uczeń mógł w bezpiecznym dla siebie środowisku uczyć się w odpowiednim dla siebie tempie i wiedzieć, co jeszcze powinien udoskonalić (udzielanie informacji zwrotnej w procesie uczenia się).

Są to podstawowe założenia oceniania kształtującego.

Rozwój indywidualny nauczyciela

Kolejny element istotny w procesie kształcenia to rozwój indywidualny nauczyciela.

1. Doświadczenie

- Co zaplanowałeś, a co z tego wykonałeś?
- Co robiliście - Ty, jako nauczyciel, i Twoi uczniowie?
- Jak to robiliście?
- Co się wydarzyło?
- Co zobaczyłaby osoba przyglądająca się z boku?

2. Refleksja

- Co się udało?

- Co było dobre?
- Z czego jesteś zadowolony?
- Co poszło inaczej niż planowałeś?
- Jakie były tego konsekwencje?
- Co mogło pójść lepiej?
- Co było trudne?

3. Generalizacja – odniesienie do wiedzy

- Co sprawiło, że twoje działania były skuteczne?
- Co sprawiło, że twoje działania były nieskuteczne?
- Czego nauczyło cię to doświadczenie?
- Jakie wnioski z tego płyną?

4. Planowanie w odniesieniu do praktyki

- Co zrobisz inaczej następnym razem?
- Co możesz zrobić, aby zmienić tę sytuację w przyszłości?
- Co można zrobić, aby osiągnąć lepszy efekt następnym razem?
- Czego można zrobić mniej, czego więcej?
- Co warto przestać robić?
- Co warto zacząć robić?
- Co ważnego było dla Ciebie w tym doświadczeniu?

Uczenie się i uczenie innych jest procesem mającym wpływ na obie strony – zarówno uczniów jak i nauczycieli. Skupiamy się na tym, na co mamy wpływ, czyli na naszych działaniach. Analizujemy je, wprowadzimy zmiany i dajmy sobie prawo do błędów i uczenia się na błędach.

Wnioski

Podsumowując dzisiejsze szkolenie chciałabym przypomnieć o najważniejszych elementach, które pomagają nam uczyć uczniów uczenia się.

- Po pierwsze należy stworzyć dzieciom odpowiednie, przyjazne środowisko w miarę możliwości dawanych przez placówkę.

- We własnej pracy przy tablicy wprowadzać różnorakie metody niwelujące nudę i wykorzystujące różne inteligencje i systemy uczenia, aby zaintrygować ucznia omawianym tematem.
- Wprowadzać elementy oceniania kształtującego, które byłoby dopełnieniem oceny szkolnej, zawierającym komentarz do osiągnięć ucznia.
- Należy też przeprowadzać stałą analizę, ewaluację i doskonalenie własnego warsztatu pracy.

Opracowały:

Marlena Adach, Kamila Gromska, Anita Stankowska.

Na podstawie artykułu:

Anny Jurewicz „Jak uczyć? Jak uczyć się... efektywnie?”, Meritum, 1/2014, s.33-42.